

شاهنامه

ابوالقاسم فردوسی

متن انتقادی / برپایه چاپ مسکو
زیر نظر ریوگنی ادواردویچ برتلس

- جلد یکم -

www.ketab.ir

۱۱	پیشگفتار
۲۳	مقدمه کمیسیون نشر متن انتقادی شاهنامه فردوسی
۲۷	آغاز کتاب
۲۸	ستایش خرد
۲۹	گفتار اندر آفرینش عالم
۳۰	گفتار اندر آفرینش مردم
۳۱	گفتار اندر آفرینش آفراب
۳۱	در آفرینش ماه
۳۲	گفتار اندر ستایش پیغمبر
۳۳	گفتار اندر فراهم آوردن کتاب
۳۴	داستان دقیقی شاعر
۳۵	بنیاد نهادن کتاب
۳۵	[در داستان ابومنصور]
۳۶	ستایش سلطان محمود
۳۹	آغاز داستان کیومرث
۳۹	پادشاهی کیومرث اول ملوک عجم سی سال بود
۴۱	کشته شدن سیامک بر دست دیو
۴۲	رفتن هوشنگ و کیومرث به جنگ دیو سیاه
۴۵	هوشنگ
۴۵	پادشاهی هوشنگ چهل سال بود
۴۶	بنیاد نهادن جشن سده
۴۹	طهمورث
۴۹	پادشاهی طهمورث دیوبند سی سال بود

۵۳	جمشید
۵۳	پادشاهی جمشید هفتصد سال بود
۵۷	داستان ضحاک با پدرش
۵۹	خوالبگری کردن ابلیس
۶۱	تباه شدن روزگار جمشید
۶۳	ضحاک
۶۳	پادشاهی ضحاک هزار سال بود
۶۵	اندر خواب دیدن ضحاک فریدون را
۶۸	اندر خواب دیدن فریدون
۷۱	پرویدن فریدون نژاد خود را ز مادر
۷۲	داستان ضحاک با آهنگر
۷۶	رفتن فریدون به جنگ ضحاک
۷۸	دیدن فریدون تخت جمشید را
۸۰	داستان فریدون با واکا ضحاک
۸۳	بند کردن فریدون ضحاک را
۸۷	فریدون
۸۷	پادشاهی فریدون پانصد سال بود
۸۷	بر تخت نشستن فریدون
۸۹	فرستادن فریدون جندل را به یمن
۹۳	پاسخ دادن شاه یمن جندل را
۹۵	رفتن پسران فریدون نزد شاه یمن
۹۵	المسونگری آزمودن سرو بر پسران فریدون
۹۶	بخش کردن فریدون جهان را بر پسران
۹۷	رشک بردن سلم بر ایرج
۹۸	پیغام سلم و تور به نزدیک فریدون
۱۰۰	پاسخ دادن فریدون پسران را
۱۰۲	رفتن ایرج نزد برادران
۱۰۶	کشته شدن ایرج بر دست برادران
۱۰۸	آگاهی یافتن فریدون از کشته شدن ایرج
۱۱۱	گفتار اندر زادن دختر ایرج
۱۱۱	زادن منوچهر از مادرش
۱۱۳	آگاه شدن سلم و تور از منوچهر

- پیغام فرستادن پسران نزد فریدون..... ۱۱۴
- پاسخ دادن فریدون پسران را..... ۱۱۶
- فرستادن فریدون منوچهر را به جنگ تور و سلم..... ۱۱۹
- تاخت کردن منوچهر بر سپاه تور..... ۱۲۲
- کشته شدن تور بر دست منوچهر..... ۱۲۴
- فتح نامه منوچهر نزد فریدون..... ۱۲۵
- گرفتن قارن دژ الانان را..... ۱۲۶
- گریختن سلم و کشته شدن او به دست منوچهر..... ۱۲۸
- فرستادن سر سلم را به نزد فریدون..... ۱۳۰
- پادشاهی منوچهر..... ۱۳۲
- منوچهر..... ۱۳۳
- پادشاهی او بدو بیست سال بود..... ۱۳۳
- گفتار اندر دادن زال..... ۱۳۵
- خواب دیدن سلم از حال پسر..... ۱۳۸
- آگاه شدن منوچهر از کار زال و زال..... ۱۴۱
- بازگشتن زال به زابلستان..... ۱۴۳
- پادشاهی دادن سام زال را..... ۱۴۵
- آمدن زال به نزد مهرباب کابلی..... ۱۴۷
- رای زدن رودابه با کنیزکان..... ۱۵۰
- رفتن کنیزکان رودابه به دیدن زال زر..... ۱۵۴
- بازگشتن کنیزکان به نزد رودابه..... ۱۵۸
- رفتن زال به نزد رودابه..... ۱۵۹
- رای زدن زال با موبدان در کار رودابه..... ۱۶۲
- نامه نوشتن زال نزدیک سام و احوال نمودن..... ۱۶۵
- رای زدن سام با موبدان بر کار زال..... ۱۶۷
- آگاهی یافتن سیندخت از کار رودابه..... ۱۶۹
- آگاه شدن مهرباب از کار دخترش..... ۱۷۲
- آگاه شدن منوچهر از کار زال و رودابه..... ۱۷۴
- آمدن سام به نزد منوچهر..... ۱۷۷
- رفتن سام به جنگ مهرباب..... ۱۸۰
- رفتن زال رسولی به نزد منوچهر..... ۱۸۲
- خشم گرفتن مهرباب بر سیندخت..... ۱۸۶

پیشگفتار

این پیشگفتار، بخش مهمی از مقدمه مفصلی است به قلم دانشمند فقید ی. برتلس (وفات سال ۱۹۷۷) به متن انتقادی حاضر شاهنامه تحت نظر وی تهیه شده است. اصل مقدمه در این مجلد به زبان روسی درج گردیده است.

چنانکه معلوم است، اولین متون شامل رعا و شاهنامه که در قرن گذشته به توسط ت. ماکان و ژ. مول انتشار یافت، و در زمان انتشار از موفقیت‌های مهم به شمار می‌آمدند، پاره‌ای از حواشی و تفسیرهای اساسی متن انتقادی علمی را برآورده نمی‌ساختند. نه مول و نه ماکان، در مقدمه‌های متن‌های انتقادی خود صراحتاً تذکار نداده‌اند که کدام نسخه را مورد

استفاده قرار داده، کدام متن‌ها را مرجح دانسته و کدام شیوه انتقاد متن را به کار برده‌اند. هر دو ناشر، آن‌قدر که معلوم است، شماره زیادی از نسخه‌های نه چندان قدیمی شاهنامه را گرفته، آن‌ها را با یکدیگر مقایسه نموده و متن اصلی را نسبتاً خودسرانه انتخاب نموده و واریانت‌های نسخه‌های دیگر را ابدأ ذکر نکرده‌اند. بدین شکل متن‌هایی به دست آمده‌اند که قیاس آن‌ها آسان ولی رابطه‌شان با متن اصلی اثر فردوسی نامعلوم است.

در اواخر قرن گذشته، وولters چاپ دیگری از شاهنامه منتشر ساخت. وولters چاپ‌های مول و ماکان را با هم مقایسه نموده، متن خود را بر مبنای آن دو چاپ قرار داد و تفاوت آن‌ها را با دقت در پاورقی ذکر نمود. علاوه بر آنکه چاپ وولters به واسطه فوت ناشر ناتمام ماند، این چاپ نیز مسائل عدیده‌ای را که بر عهده علم است، یعنی رجوع به قدیمی‌ترین، بهترین و سبب‌ترین نسخه‌های خطی و همچنین معرفی نسخه‌های مورد استفاده و ذکر دقیق نسخه بدل‌ها، حل ننمود.

هنگام جشن هزاره فردوسی چاپخانه «بروخیم» متن ناتمام وولters را تقریباً بدون تغییر چاپ نمود و ترتیب دادن بقیه آن را، که

و وگرس و شاگردش لاندائوور بدان توفیق نیافته بودند، به عهده سعید نفیسی گذاشت (ما این چاپ را با علامت شرطی T می‌نامیم). متن شاهنامه چاپخانه «خاور» که به مناسبت جشن هزاره فردوسی انتشار یافته و همچنین چاپ دبیر سیاقی که در این اواخر منتشر می‌گردد نیز هر دو اصولاً بر پایه متن‌های مول و ماکان قرار دارند.

دانشندان جهان بارها درباره لزوم انتشار متن انتقادی جدیدی از این اثر بزرگت داهیانه و دارای اهمیت جهانی، که متکی بر اصول علمی و فنی ترین و بهترین نسخه باشد، تذکار داده‌اند. انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علم شوروی برای انتشار متن نوین علمی شاهنامه راه دیگری که ب راه مقدمان تفاوت دارد در پیش گرفت. استفاده از چاپ‌های قبلی که بر پایه نسخه خطی نامعلوم و بدون ذکر تاریخ قرار دارند (به جز در موارد استثنای) بدون فایده تشخیص داده شد. همچنین رجوع به شماره زیادی از نسخه خطی ترون مختلف که دارای اغلاط و اشتباهات و اضافات و تحریمات زیاد نیز غیرمفید به نظر رسید. در نتیجه چنین تصمیم گرفته شد که فقط از نسخه‌های ترین نسخه‌ها که تقریباً همزمان و از حیث متن به یکدیگر نزدیک باشند استفاده گردد.